

8 • SINIF

VIDEO ÇÖZÜM İÇİN
KAREKODU OKUTUNUZ.

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK *Defter Kitap*

YASİN ALTINTAŞ

ALİ BİLGİN

YAVUZ KORKMAZ

OKTAY GÜLMEZ

AYKUT ORÇUN ERCAN

NADİR EKİCİ

HİLAL ÖZDİLEK

BUSE NUR ÜNAL

MURAT CİVAN

VEYSEL GÜL

ABDULHAMİT EMEKLİ

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Hülya BODUKCU

EDİTÖR

RAMAZAN ATAK

GRAFİK TASARIM
DİZGİ

YASİN ALTINTAŞ
OKTAY GÜLMEZ
ALİ BİLGİN
HİRAL ÖZDİLEK

YAZAR

BASIM YERİ

Copyright©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun bu kitabın tamamının ya da bir kısmının kitabı yayınlayan yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN: 978-625-97258-5-7

Sevgili Öğrenciler,

Eğitim modelinin güncellendiği; biyolojik, dijital ve fiziksel çağa doğru ilerlediğimiz bu süreçte sınavların amaç değil araç olarak yapılandırılması söz konusu. Bu kapsamda “Liselere Giriş” ve diğer sınavlarda sizlerden sadece soru çözmeniz değil; günlük hayatla ilişkilendirme, problem çözme, sorgulama, analiz etme, gibi üst düzey bilişsel becerileri kullanmanız istenmektedir.

Mozaik Yayınları olarak deneyimli ve fenomen kadromuzla “İntro Defter Kitap” serimizi hazırlarken bilgiyi öğrenme, öğrendiğini kavrama ve kavradığını uygulama işleyişini merkezine alan bir yaklaşımı benimsedik. Bu doğrultuda kitabımızı tamamen kazanımlara uygun, basitten karmaşığa ve günlük hayat ile ilişkilendirerek hazırladık.

Mozaik İntro Defter Kitap Serimizde,

Öğrenme Alanı; ilgili kazanım detaylı konu anlatımı

Etkinlik; ilgili kazanımın etkinlik uygulamaları

Kazanım Testi; ilgili kazanımın temel düzeydeki testi

Yazılıya Hazırlık; 2 dönemdeki 4 yazılıya hazırlık çalışmaları

Ünite Değerlendirme Testi; ilgili ünitenin LGS soru sayısı ile aynı olacak şekilde değerlendirmesi bölümleri yer almaktadır. Bu bölümleri belirtildiği gibi hiyerarşik bir düzende ele alarak sizlerde kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini amaçladık.

Kitabımızın öğretmenlerimizin değerli emeklerine bir destek, öğrencilerimizin değerli çalışmalarına bir kaynak olması umuduyla ...

Abdulhamit EMEKLİ

Mozaik Yayınları Koordinatörü

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE

☞ BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

Uyanan Avrupa ve Sarsılan Osmanlı.....	7
Mustafa Kemal'in Çocukluk Dönemi ve Öğrenim Hayatı.....	17
Mustafa Kemal'in Fikir Hayatını Etkileyen Olaylar ve Kişiler.....	27
Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı.....	33
Ünite Değerlendirme Testi.....	44

2. ÜNİTE

☞ MİLLÎ UYANIŞ

(BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR)

I. Dünya Savaşı.....	49
Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'nda.....	59
Mondros Ateşkes Antlaşması.....	73
Kuvayimillîye ve Cemiyetler	83
1. Dönem 1. Yazılı Sınav.....	93
Millî Mücadele'nin Hazırlık Dönemi	
1. Bölüm (Sivas Kongresi'ne Kadar).....	95
Millî Mücadele'nin Hazırlık Dönemi 2. Bölüm	105
Misakımillî'nin Kabulü ve BMM'nin Açılması.....	113
Büyük Millet Meclisine Karşı Çıkan Ayaklanmalar.....	123
Sevr Barış Antlaşması.....	129
Ünite Değerlendirme Testi.....	135
1. Dönem 2. Yazılı Sınav.....	139

3. ÜNİTE

☞ MİLLÎ BİR DESTAN: YA İSTİKLAL YA ÖLÜM

Doğu ve Güney Cepheleleri.....	143
Batı Cephesi-1 (II. İnönü Savaşı'na Kadar).....	151
Batı Cephesi-2 (II. İnönü Savaşı'ndan Sakarya Savaşı'na Kadar).....	165
Sakarya'dan Büyük Taarruza.....	177
Lozan Barış Antlaşması	187
Sanat ve Edebiyat Eserlerinde Millî Mücadele.....	193
Ünite Değerlendirme Testi.....	197

4. ÜNİTE

☞ ATATÜRKÇÜLÜK VE ÇAĞDAŞLAŞAN TÜRKİYE

Atatürk İlkeleri	203
Siyasal Alanda Yapılan İnkılaplar.....	213
Hukuk Alanında Yapılan İnkılaplar	223
Eğitim ve Kültür Alanında Yapılan İnkılaplar.....	231
Toplumsal Alanda Yapılan İnkılaplar.....	243
Ekonomik Alanda Yapılan İnkılaplar	255
Sağlık Alanında Yapılan İnkılaplar.....	263
Bir Devrin Tanığı: Nutuk.....	269
Atatürk İlke ve İnkılaplarının Temel Esasları.....	275
Ünite Değerlendirme Testi.....	281
2. Dönem 1. Yazılı Sınav.....	285

5. ÜNİTE

☞ DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

Demokratikleşme Yolunda Atılan Adımlar.....	289
Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi	297
Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Tehditler.....	301
Ünite Değerlendirme Testi	306

6. ÜNİTE

☞ ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Türk Dış Politikasının Temel İlkeleri	311
Dış Politikada Yaşanan Gelişmeler.....	317
Hatay'ın Ana Vatana Katılması.....	329
Ünite Değerlendirme Testi.....	334
2. Dönem 2. Yazılı Sınav	337

7. ÜNİTE

☞ ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI

Atatürk'ün Vefatı ve Yankıları	341
En Büyük Eser	347
II. Dünya Savaşı.....	352
II. Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye Etkileri	360
Demokrasi Yolunda Güçlü Adımlar	364
Ünite Değerlendirme Testi	367
Cevap Anahtarı	372

DEFTERİMİ TANIYORUM

ÖĞRENME ALANI

İlgili kazanımın detaylı bir şekilde konu anlatımı yer almaktadır.

ETKİNLİK

İlgili kazanıma ait bol sayıda ve çeşitlilikte etkinlikler yer almaktadır.

1 KAZANIM TESTİ

İlgili kazanıma ait temel düzeyde soruların yer aldığı kazanımın pekiştirilmesinin amaçlandığı bölümdür.

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTİ

İlgili ünitenin LGS soru sayısı ile aynı olacak şekilde hazırlanan ve ünitenin değerlendirilmesinin yer aldığı bölümdür.

YAZILIYA HAZIRLIK

Yıllık plana göre yazılı tarihlerinin olduğu konuları kapsayacak şekilde hazırlanan çalışmalardır.

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

ÜNİTE

1

- 8.1.1. :** Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.
- 8.1.2. :** Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.
- 8.1.3. :** Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.
- 8.1.4. :** Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.

NOTLARIM

Lined area for notes.

Video Konu Anlatım
İçin Karekodu Okutunuz.

mozaik yayınlari

UYANAN AVRUPA VE SARSILAN OSMANLI

UYANAN AVRUPA

- XIV. yüzyıldan itibaren Avrupa'da meydana gelen gelişmeler XX. yüzyılda güçlü Avrupa'nın doğmasını sağlamıştır. Güçlü Avrupa'yı meydana getiren gelişmeler ise şunlardır:

Reform Hareketleri

XVI. yüzyılda Almanya'da başlayan dinde yenileşme hareketleridir. Bu gelişmeler sayesinde kilisenin bilim üzerindeki etkileri azaltılarak özgür düşünce ortamı sağlanmıştır. Ayrıca deney ve gözleme dayalı bilimsel gelişmeler hızlanmıştır.

Rönesans Hareketleri

XV. ve XVI. yüzyılda İtalya'da başlayan bilim, sanat, edebiyat ve mimari alanda yaşanan değişimlerdir. Bu değişimin sayesinde bilimsel gelişmelerin temeli atılmıştır.

Coğrafi Keşifler

XV. yüzyılda gerçekleşen Coğrafi Keşifler sayesinde dünyanın birçok bölgesinden altın ve gümüş madeni Avrupa'ya taşınmıştır. Bu sayede zenginleşen Avrupalı devletler sömürgecilik faaliyetlerine başlamışlardır.

Aydınlanma Çağı

XVIII. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan ve her konuda akla öncelik tanıyan düşünce dönemine Aydınlanma Çağı denilmiştir. Bu dönemde yapılan bilimsel çalışmalar sayesinde Sanayi İnkılabı ve Fransız İhtilali'nin temelleri atılmıştır.

Fransız İhtilali (1789)

Aydınlanma Çağı sonrasında hak, adalet, eşitlik, demokrasi ve milliyetçilik gibi kavramların etkisiyle Fransa'da çıkan ihtilaldir. Avrupa'da demokrasi ve insan haklarının gelişmesini sağlamıştır.

Sanayi İnkılabı

Rönesans, Reform ve Aydınlanma Çağı'nın etkileriyle Avrupa'da yaşanan bilimsel ve teknik gelişmeler sonucunda endüstri alanında yapılan yenilik hamlesidir. İngiltere'de ortaya çıkmıştır.

KAVRAMLAR

Sömürgecilik : Güçlü bir devletin güçsüz olan devletlerin yer altı ve yer üstü kaynaklarına el koymasudur. (Büyük balığın küçük balığı yutmasıdır.)

Milliyetçilik : Her milletin kendi devletini kurma düşüncesidir.

İhtilal : Halkın; ülkenin mevcut siyasi, sosyal ve ekonomik yapısını değiştirmek amacıyla kanunlara aykırı bir şekilde ayaklanmasıdır.

NOTLARIM

NOT

Osmanlı Devleti ilk dış borcunu 1854 Kırım Savaşı'nda İngiltere'den almıştır.

NOT

Hem Sanayi İnkılabı hem de Fransız İhtilali Osmanlı Devleti'ni **olumsuz** etkilemiş ve Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını hızlandırmıştır.

BİLGİ KUTUSU

Sanayi İnkılabı
Dış Borçlar,
Düyun-u Umûmiye,
ve kapitülasyonların
etkisi ile Osmanlı Devleti
ekonomisi çökmüştür.

BİLGİ KUTUSU

Fransız İhtilali'nin yaydığı
Milliyetçilik akımı
sonucunda Osmanlı
Devleti'nde;

- İlk ayaklanan **Sırp**lar'dır.
- İlk bağımsız olan **Yunan**lar'dır.
- En son ayrılan ise **Arnavutluk**'tur.

UNUTMAYALIM

Osmanlı Devleti'nde
milliyetçilik isyanlarının
en çok görüldüğü yer
Balkanlardır.

NOTLARIM

Sarsılan Osmanlı

Osmanlı Devleti, XVII. yüzyılın başlarından itibaren ciddi sorunlarla karşılaşarak güç kaybetmeye başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin güç kaybetmesine neden olan gelişmeler şunlardır;

Coğrafi Keşifler

Coğrafi Keşifler sonucunda Osmanlı Devleti'nin kontrolündeki **İpek ve Baharat Yolları** önemini kaybetmiştir. **Akdeniz Limanları** canlılığını yitirmiştir. Böylece Osmanlı Devleti önemli gelir kaynaklarını kaybetmiştir.

Kapitülasyonlar

Ticareti canlandırmak ve gümrük gelirlerini artırmak için uygulamaya konulan kapitülasyonların etkisiyle Osmanlı Devleti, Avrupa'nın açık pazarı hâline gelmiştir.

Dış Borçlar

Osmanlı Devleti, XIX. yüzyıldan itibaren Avrupalı devletlerden aldığı borçları ödeyemez hâle gelince iflas etmiştir. Bunun üzerine alacaklı devletler Osmanlı Devleti'nden borçlarını tahsil edebilmek için Düyun-u Umûmiye Teşkilatı'nı kurmuşlardır.

SANAYİ İNKILABI

- İlk olarak **İngiltere**'de başlamıştır.
- Sanayi İnkılabı ile insan ve hayvan gücünün yerini **buhar gücü** ile çalışan **makinelere** almıştır.
- Üretim için **ham maddeye** ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca üretilen fazla malları satmak için **pazar** ihtiyacı doğmuştur.
- Sanayileşen ülkeler fabrikalarına ham madde bulmak için sömürgecilik rekabetine girmişlerdir. Bu ekonomik rekabet sonucunda **I. Dünya Savaşı** ortaya çıkmıştır.
- Osmanlı Devleti, Sanayi İnkılabı'nı gerçekleştirememiştir. Avrupa'dan gelen ucuz mallarla rekabet edemeyen el tezgahları ve küçük atölyelerin kapanması sebebiyle Osmanlı Devleti'nde işsizlik artmıştır.

FRANSIZ İHTİLALİ

- Fransa'da halkın krallık yönetimine karşı başlattığı ve krallık yönetimini yıktığı olaya **Fransız İhtilali** denir.
- Fransız İhtilali ile dünyaya **hürriyet, eşitlik, adalet, milliyetçilik** gibi düşünceler yayılmıştır.
- Milliyetçilik akımından en fazla **çok uluslu** devletler etkilenmiştir.
- Osmanlı Devleti çok uluslu bir yapıya sahipti, yani içinde birden fazla ulus barındırıyordu. Bu farklı uluslar Avrupalı devletlerin kışkırtması ile kendi devletlerini kurmak için bağımsızlık isyanları başlatmışlardır. Özellikle **Balkanlarda** etkili olan bu isyanlar sonucunda Osmanlı Devleti Balkanlardaki topraklarını kaybetmiştir.

KAVRAMLAR

Düyun-u Umûmiye : Avrupalı devletlerin Osmanlı Devleti'nden borçlarını tahsil edebilmek için kurdukları teşkilat. (**Genel Borçlar İdaresi**)

Kapitülasyon : Osmanlı Devleti'nin yabancı devletlere tanıdığı iktisadi (ekonomik), hukuki ve sosyal ayrıcalıklara denir.

OSMANLI DEVLETİ'NDE DAĞILMAYI ÖNLEME ÇABALARI

- Osmanlı Devleti'ni içine düştüğü zor durumdan kurtarmak, azınlık ayaklanmalarını ve devletin dağılmasını önlemek amacıyla Osmanlı devlet adamları ve aydınları bazı tedbirleri almışlardır.

Bu Önlemler

1 Tanzimat Fermanı (1839)

- Padişah Abdülmecid Dönemi'nde 1839'da **Tanzimat Fermanı** (Gülhane Hatt-ı Hümayunu) ilan edilmiştir.

Fermana göre,

- Halkın **can, mal ve namus** güvenliği sağlanacaktır.
- Vergi herkesin gelirine göre alınacaktır.
- Mahkemeler açık olarak yapılacak, rüşvet ve iltimas (kayırma) önlenecektir.

Tanzimat Fermanı'yla;

- Müslüman ve gayrimüslim ayrımı yapılmaksızın herkes kanun önünde eşit sayılmıştır.
- Osmanlı Devleti'nde ilk defa padişahın gücü üstünde kanun gücünün varlığı kabul edilmiştir.

2 Islahat Fermanı (1856)

- 1856 yılında Avrupalı devletlerin **baskısı** altında yayınlanan bu ferman ile Osmanlı topraklarında yaşayan **gayrimüslimlere** devlet memuru olma, okul açabilme ve belediye meclislerinde görev alma gibi fazladan haklar verilerek milliyetçilikten kaynaklanan **dağılmanın önüne geçilmek** istenmiştir.

3 Meşrutiyet'in İlanı (1876)

Meşrutiyet'in İlanı ile

- Türk tarihinin ilk anayasası olan **Kanuni Esasi** yürürlüğe girmiştir.
- İlk defa seçimler yapılarak halk **Mebusan Meclisi**'ne girmiştir.
- Anayasal düzene geçilmiştir.
- Osmanlı-Rus Savaşı'nda azınlıkların zararlı faaliyetleri sonucunda II. Abdülhamit Han Mebusan Meclisi'ni feshetmiştir.
- 1908 yılında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin etkisiyle meşrutiyet ikinci kez ilan edilmiştir.

NOT

Tanzimat Fermanı ile;

- Azınlıkların Osmanlı'dan ayrılmaları
- Yabancı devletlerin iç işlerimize karışması engellenmek istenmiştir.

DİKKAT

- Tanzimat Fermanı
- Islahat Fermanı
- Meşrutiyet'in İlanı; aynı zamanda Osmanlı'daki **demokratikleşme** hareketleridir.

KAVRAMLAR

Meşrutiyet

Hükümdarın yanında halkın seçtiği temsilcilerden (milletvekilleri) oluşan parlamentonun (meclis) ve anayasanın olduğu yönetim şekline **meşrutiyet** denir.

NOTLARIM

BİLGİ KUTUSU

Bu alınan önlemlere rağmen devlet **dağılmaktan kurtarılamamıştır**.

DİKKAT

Osmanlılık fikir akımı **Balkanların** kaybedilmesiyle önemini yitirmiştir.

UNUTMAYALIM

I. Dünya Savaşı'nda Arapların İngilizlerle işbirliği yapmasıyla **İslamcılık** fikir akımı önemini yitirmiştir.

DİKKAT

Osmanlı'da ortaya çıkan ilk fikir akımı **Batıcılıktır**. Batının bilim ve teknolojisi örnek alınmadığı için **Batıcılık** fikir akımı bir işe yaramamıştır.

BİLGİ KUTUSU

Atatürk'ün en çok etkilendiği fikir akımları **Türkçülük ve Batıcılıktır**. Bu sebeple Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda Türkçülük ve Batıcılık fikirleri etkili olmuştur.

DÜŞÜNCE AKIMLARI

- Osmanlı Devleti'ni içinde bulunduğu durumdan kurtarmak amacı ile **aydınlar** tarafından ortaya atılan düşüncelerdir. Bu fikir akımları şunlardır;

OSMANLILIK

- Osmanlı Devleti sınırlarında yaşayan herkesi dini, dili ve ırkı ne olursa olsun **Osmanlı** vatanaşı sayan, yani herkesi **eşit** kabul eden düşünce akımıdır.
- Tanzimat Dönemi'nde ortaya çıkan bu düşünceyi **Genç Osmanlılar (Jön Türkler)** savunmuştur.
- Namık Kemal, Ziya Paşa ve Mithat Paşa önemli temsilcileridir.

İSLAMCILIK (Ümmetçilik)

- Devletin parçalanmasını önlemek için Müslümanları halifenin etrafında toplanmasını savunan fikir akımıdır.
- İslamcılık akımının savunucuları arasında Mehmet Akif, Said Halim Paşa, Cemalettin Afgani, Musa Kazım ve M. Şemsettin bulunmaktadır.

TÜRKÇÜLÜK (Turancılık)

- Diğer milletlerin isyanlarının engellenemeyeceğinden, **Türkleri** bir arada bulunduranın öneminden bahsetmiştir. Amacı Büyük Türk (**Turan**) İmparatorluğu kurmaktır. Kafkas Cephesi'nin açılmasında etkili olmuştur.
- Mehmet Emin Yurdakul ve Ziya Gökalp önemli temsilcileridir.
- Ortaya atılan en son fikir akımıdır.

BATICILIK (Garpçılık)

- Osmanlı Devleti'nin kurtuluşunun tek yolunun **Batıyı** örnek almaktan geçtiğini savunan fikir akımıdır.
- Tevfik Fikret, Abdullah Cevdet ve Süleyman Nazif önemli temsilcileridir.

NOTLARIM

ETKİNLİK

ETKİNLİK – 1

Aşağıda verilen cümlelerin ilgili olduğu kavramı karşısındaki boşluğa yazınız.

1

Müslüman milletlerin Osmanlı halifesinin liderliğinde tek bir çatı altında birleşmesini savunan fikir akımıdır.

2

Osmanlı Devleti'nin çok uluslu yapısını tehlikeye sokan fikir akımıdır.

3

Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletlerden aldığı borcu ödeyememesi üzerine kurulan uluslararası teşkilattır.

4

Osmanlı Devleti'nde Fransız İhtilali'nin olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla azınlıklara haklar veren ilk belgedir.

5

Osmanlı halkının ilk defa seçme ve seçilme hakkını elde ettiği gelişmedir.

6

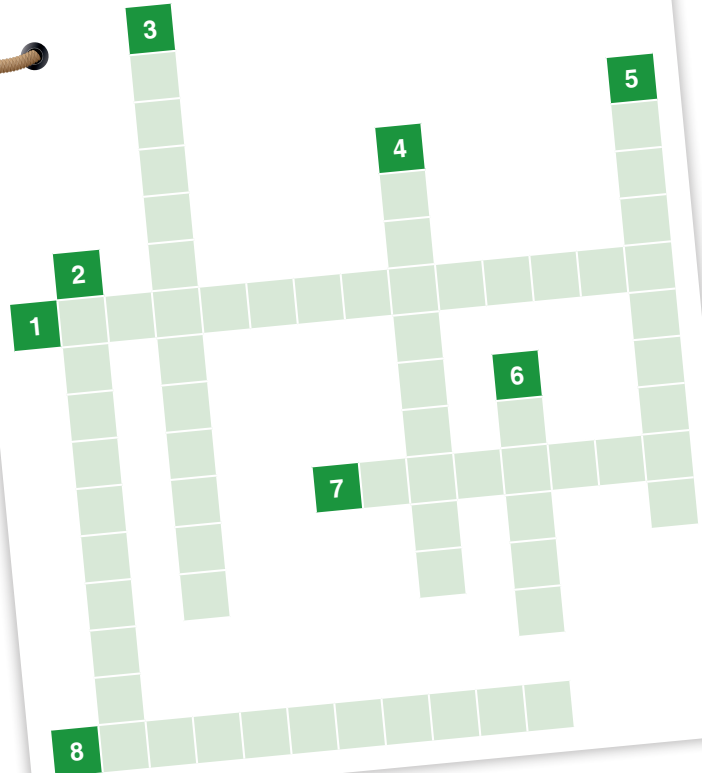
Osmanlı Devleti'nin Coğrafi Keşifler ve Sanayi İnkılabı sonucunda Avrupalı devletlere verdiği ayrıcalıktır.

ETKİNLİK – 2

Aşağıda tanımları verilen kavramları bulmacadaki numaralarına uygun şekilde doldurunuz.

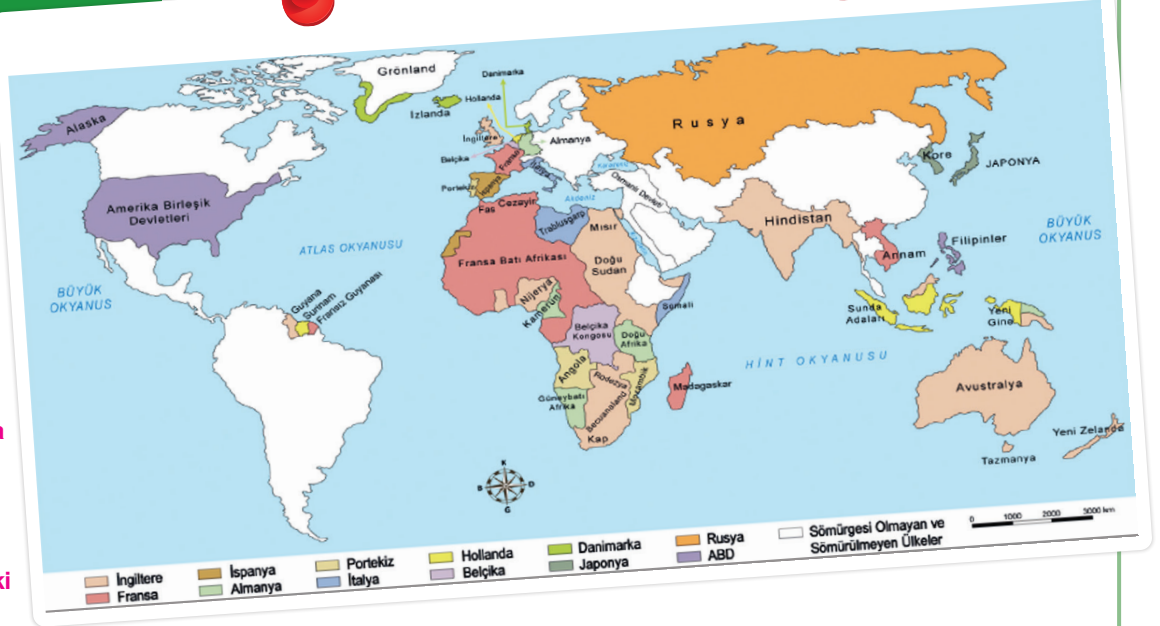
- Fransız İhtilali'yle "Her millet çoğunlukta olduğu yerde kendi devletini kurmalı" düşüncesi sonucu ortaya çıkan fikir akımıdır.
- 1876'da Kanuni Esasi ile birlikte kabul edilen Osmanlı Devleti'nin yeni yönetim şeklidir.
- Azınlıklara haklar vererek devleti dağılmaktan kurtarmayı amaçlayan fikir akımıdır.
- Devleti geri kalmışlıktan kurtararak devletin devamlılığını sağlamayı amaçlayan fikir akımıdır.
- Osmanlı Devleti'nde azınlık isyanlarının en fazla görüldüğü yerdir.
- Sanayi İnkılabı sonrası sanayileşen devletlerin ürünlerini satmak için ihtiyaç duydukları alandır.
- Geç sanayileşmesi nedeniyle İngiltere ile en çok mücadele eden devlettir.
- Orta Asya Türkleri ile birleşerek büyük Türk birliği kurma fikri, Türkçülük.

ETKİNLİK – 3

XX. yüzyılın başlarında sömürgeci devletler ve sömürgelerin dağılımını gösteren haritaya göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

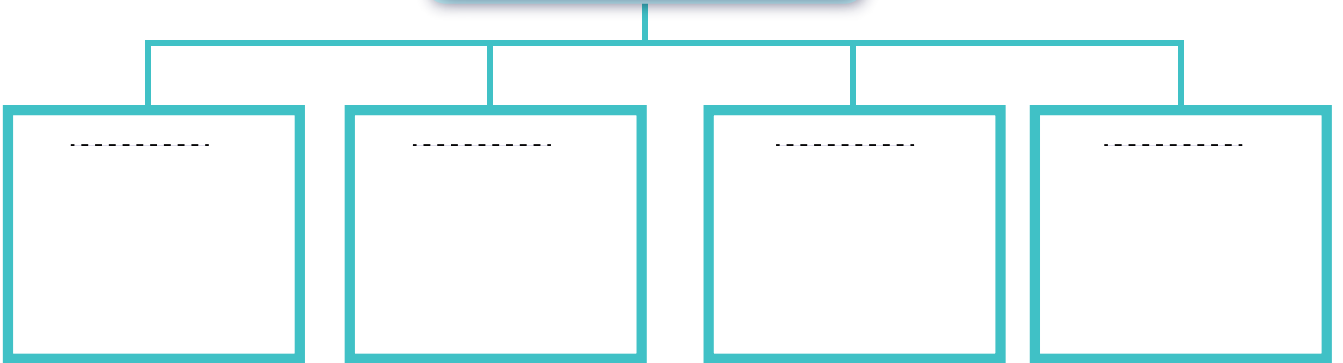
- I. Sömürgecilikte en fazla toprağı olan devletler hangileridir?
- II. Sömürge hâline gelmemesine rağmen sömürge hâline gelme ihtimali olan devlet hangisidir?
- III. Sömürgecilik yarışının doğması hâlinde hangi devletlerin rekabet hâlinde olacağı söylenebilir?

ETKİNLİK – 4

Aşağıdaki diyagrama Osmanlı Devleti'ni dağılmaktan kurtarmak için ortaya atılan fikir akımlarını ve akımlara ait temel özellikleri yazınız.

FİKİR AKIMLARI

ETKİNLİK – 5

Aşağıdaki ifadelerden doğru olanlar için “D” yi, yanlış olanlar için “Y” yi işaretleyiniz.

CÜMLELER

D

Y

1	Coğrafi Keşifler sonucu Akdeniz limanları önemini kaybederek Atlas Okyanusu limanları önem kazanmıştır.	☐	☐
2	Fransız İhtilali sonucunda yaygınlaşan hak, adalet, eşitlik, ulusçuluk, ulusal özgürlük ve ulusal egemenlik gibi kavramlar krallıkla yönetilen devletlerin güçlenmesine ortam hazırlamıştır.	☐	☐
3	XIX. yüzyılda bazı Osmanlı aydınları, azınlıkların devlete bağlılığını artırmak ve devleti dağılmaktan kurtarmak amacıyla Osmanlıcılık fikrini ortaya koymuşlardır.	☐	☐
4	Sanayileşmiş ülkelerin, geri kalmış ülkelerin yer altı ve üstü kaynaklarını kendi çıkarları için kullanmalarına sömürgecilik denmektedir.	☐	☐
5	İslamcılık fikir akımı ülke içinde yaşayanları din veya millet ayrımı yapmaksızın Osmanlı milleti oluşturmayı amaçlamıştır.	☐	☐
6	Tanzimat ve Islahat Fermanları ile Meşrutiyetin ilanında Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçilik akımı etkili olmuştur.	☐	☐
7	Osmanlı Devleti, Almanya ve İtalya'nın saldırıları sonucu XIX. yüzyılda önemli toprak kayıpları yaşamıştır.	☐	☐
8	Sanayi İnkılabı ile birlikte küçük atölyeler kapanmış ve fabrikalar kurulmuştur. Ham madde ve pazar ihtiyacı artmıştır. Üretimin şekli değişmiş ve tarım ekonomideki önceliğini kaybetmiştir.	☐	☐
9	Genel Borçlar İdaresi olarak bilinen Düyûn-u Umûmiye İdaresi, Osmanlı Devleti'nin ekonomik bağımsızlığını korumaya çalışmıştır.	☐	☐
10	Osmanlı Devleti kapitülasyonların etkisiyle ekonomik gücünü ve sanayileşmesini hızlandırmıştır.	☐	☐
11	Kanun-i Esasi, Türk tarihinin ilk anayasasıdır.	☐	☐

ETKİNLİK – 6

Aşağıda Avrupa’da ortaya çıkıp Osmanlı Devleti’ni olumsuz etkileyen bazı gelişmeler verilmiştir. Bu gelişmelerin Osmanlı Devleti’ne etkilerini gelişmelerin altındaki kutucuklara yazınız.

Coğrafi Keşifler

Fransız İhtilali

Sanayi İnkılabı

ETKİNLİK – 7

Aşağıda verilen açıklamalar ile kavramları eşleştiriniz.

AÇIKLAMA

KAVRAM

1 Tanzimat Dönemi’nde ortaya çıkan bu düşünceyi Genç Osmanlılar (Jön Türkler) savunmuştur. Balkan Savaşları sonrasında bu düşüncenin etkisi azalmıştır.

Düvün-u Umûmiye Teşkilatı

A

2 Bu ferman ile din, dil ve ırk farkı gözetmeksizin bütün Osmanlı vatandaşlarının kanunlar önünde eşit olduğu, can ve mal güvenliği ile namus dokunulmazlığının devlet güvencesinde olduğu vurgulanmıştır.

Osmanlıcılık

B

3 Osmanlı Devleti XIX. yüzyılda Avrupalı devletlerden yüksek faizle borç alarak giderlerini karşılamaya çalışmıştır. Alınan borçların faizini dahi ödeyemez hâle gelerek iflas etmiştir. Bunun üzerine alacaklı devletlerin borçlarını alabilmek için kurduğu teşkilattır.

Aydınlanma Çağı

C

4 II. Abdülhamit Dönemi’nde etkili olan bu fikir akımına göre Osmanlı padişahı aynı zamanda Müslümanların halifesi olduğu için kurulacak birlik, devlete eski gücünü ve saygınlığını yeniden kazandıracaktır.

Tanzimat Fermanı

D

5 Avrupa’da XIX. yüzyılda gelişen, önceki dönemlerin ön yargı ve ideolojilerinden uzak, bilgiye dayalı özgür ve akılcı düşünceyi temsil eden dönemdir.

İslamcılık

E

1

2

3

4

5

1

KAZANIM TESTİ

1. Coğrafi Keşifler ile birlikte Ümit Burnu'nun keşfedilmesi daha önce bilinen ticaret yollarının değişmesine yol açmıştır. Avrupa ülkelerinin Hindistan'a doğrudan deniz yolu ile ulaşım sağlaması Avrupa'da belirgin bir zenginleşmeye yol açmıştır.

Bu durumun sonuçları arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Osmanlı Devleti ekonomik olarak zarar görmüştür.
- B) Avrupa ekonomisinin gelişmesini sağlamıştır.
- C) Osmanlı Devleti sömürgecilik faaliyetlerine başlamıştır.
- D) Avrupa ham maddeye doğrudan ulaşmanın yolunu bulmuştur.

3. 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı'nda yer alan bazı maddeler aşağıda verilmiştir.

- Osmanlı topraklarında yaşayan herkes kanun önünde eşittir.
- Bütün Osmanlı Devleti vatandaşlarının askere gitmesi zorunludur.
- Herkes gelirine göre vergi verecektir.

Bu maddelere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Toplumsal eşitlik sağlanmaya çalışılmıştır.
- B) Osmanlılık düşüncesinin etkileri görülmektedir.
- C) Sosyal ve ekonomik alanda düzenlemeler yapılmıştır.
- D) Osmanlı Devleti'nde anayasal yönetim başlamıştır.

2. Fransız İhtilali ile birlikte demokratikleşme, adalet, bağımsızlık, milliyetçilik gibi düşünceler dünyaya yayılmıştır.

Fransa İhtilali sonucunda Osmanlı Devleti'nde;

- I. Tanzimat Fermanı'nın ilanı,
- II. Azınlık isyanlarının çıkması,
- III. I. Meşrutiyet'in ilanı

durumlarından hangilerinin ortaya çıkması beklenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

4. Sanayi İnkılabı dünya düzeninin köklü bir şekilde değişmesinin temellerini atmış, dünya üzerindeki güç dengelerinin değişmesine neden olmuştur.

Bu durumun sosyal sonuçları arasında aşağıdakilerden hangisi yer alır?

- A) Silahlanma yarışının başlaması
- B) Sömürgecilik yarışının başlaması
- C) Şehirlerde nüfus artışı ve gecekondulaşma
- D) Devletlerarası bloklaşmanın temellerinin atılması

5. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nde Anayasal sürecin başlangıcı olarak kabul edilir?

- A) I. Meşrutiyet
- B) II. Meşrutiyet
- C) Islahat Fermanı
- D) Tanzimat Fermanı

6. XVIII. yüzyılda Avrupa'da bilim, sanat ve felsefe alanında yaşanan gelişmeler ile birlikte Aydınlanma Çağı olarak isimlendirilen dönem yaşanmıştır.

Bu durum Avrupa'da,

- I. Coğrafi Keşifler,
- II. Fransız İhtilali,
- III. Sanayi Devrimi

gelişmelerinden hangilerine neden olmuştur?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

7. Coğrafi keşifler ile birlikte dünya ticaret yollarının yön değiştirmesi, Avrupa'daki sosyal ve ekonomik alanlarda meydana gelen gelişmeler, Osmanlı Devleti'nde yapısal değişikliklere yol açmıştır. Avrupa'da gerçekleşen Sanayi İnkılabı sömürgecilğe hız kazandırmış, Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçilik ise azınlık isyanlarını artmıştır. Bu gelişmeler Osmanlı Devleti'nin dağılışı hızlandırmıştır.

Bu bilgilere göre Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Avrupa'daki siyasi ve ekonomik gelişmeler yıkılmasına etkili olmuştur.
- B) Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı milliyetçilik fikri toprak bütünlüğünü sağlamıştır.
- C) Avrupa'daki gelişmelerin zararlarını azaltmak için çalışmalar yapmıştır.
- D) Azınlıklara siyasi haklar vererek devletin parçalanmasını önlemeye çalışmıştır.

8. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde ortaya atılan fikir akımlarının ortak noktası aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tüm İslam dünyasını Halife sancağı altında toplamak istemeleri
- B) Osmanlı Devleti'ni yıkılmaktan kurtarmayı hedeflemeleri
- C) Avrupa medeniyetinin örnek alınmasını savunmaları
- D) Milliyetçi isyanlar ile silahlı mücadele etmeyi amaçlamaları

9. Sanayi Devrimi ile birlikte Avrupa'da artan sömürgecilik yarışının Osmanlı Devleti'ne pek çok etkisi olmuştur.

Bu etkilere,

- I. Osmanlı Devleti'nde demokratikleşme faaliyetleri başlamıştır.
- II. Osmanlı Devleti, Avrupalı devletlerin açık pazarı hâline gelmiştir.
- III. Osmanlı Devleti, ham madde ve pazar arayışına dâhil olmuştur.

yargılarından hangileri örnek gösterilemez?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

Mozaik Yayınları
8. Sınıf
T.C. İnkılap Tarihi
ve Atatürkçülük
Soru Bankası 7 – 10
Arasındaki
Test -1 ve Test 2'yi
Çözebilirsiniz.

ÖĞRENME ALANI

Video Konu Anlatım
İçin Karekodu Okutunuz.

mozaik yayınları

MUSTAFA KEMAL'İN ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE ÖĞRENİM HAYATI

Mustafa Kemal'in Doğduğu Ev, Selânik

Mustafa Kemal'in Ailesi

- Mustafa Kemal, 1881'de Selânik'te Koca Kasım Mahallesi, Islahane Caddesi'nde bulunan bu evde doğmuştur.

BABASI

ALİ RIZA BEY

ANNESİ

ZÜBEYDE HANIM

KIZ KARDEŞİ

MAKBULE HANIM

- Babası gümrük memurluğu yapan Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım'dır.
- Anne ve babasının soyları, Anadolu'dan Rumeli'ye iskân ettirilen Kocacık Türkmenlerinden gelmektedir.
- Zübeyde Hanım'ın çocuklarından üç tanesi hastalık nedeniyle küçük yaşta ölmüştür. Mustafa'nın en küçük kardeşi Naciye ise on iki yaşında vefat edince Zübeyde Hanım'ın çocuklarından sadece Mustafa ve Makbule hayatta kalmıştır. Mustafa daha çocuk yaşta iken babası Ali Rıza Efendi vefat etmiştir.

NOT

Mustafa Kemal'in Selânik'te doğduğu ev, günümüzde **müze** olarak kullanılmaktadır.

UNUTMAYALIM

Mustafa Kemal'in doğum günü kesin olarak bilinmemektedir. Yıllar sonra kendisine doğum günü sorulduğunda Mustafa Kemal:

- “Neden 19 Mayıs olmasın?” diye yanıt vermiştir.

SORU

Mustafa Kemal, doğum gününü niçin 19 Mayıs olarak belirtmiştir?

BİLGİ KUTUSU

Mustafa; Osmanlı Devleti'nin **en bunalımlı** döneminde, dünyaya gelmiştir.

NOTLARIM

DİKKAT

Selânik Osmanlı Devleti'nin en gelişmiş şehri değildir. **Osmanlı Devleti'nin en gelişmiş şehri İstanbul'dur.**

BİLGİ KUTUSU

Selânik bugün **Yunanistan** toprakları içerisinde.

UNUTMAYALIM

Selânik'in çok uluslu yapıya sahip olması Mustafa Kemal'in hoşgörülü ve farklılıklara saygı duymasını sağlamıştır.

İPUCU

Selânik kentinin çok uluslu yapısı şehrin **milliyetçilik** akımından olumsuz etkilenmesine neden olmuş ve azınlıkların isyanıyla şehirde huzur bozulmuştur.

UNUTMAYALIM

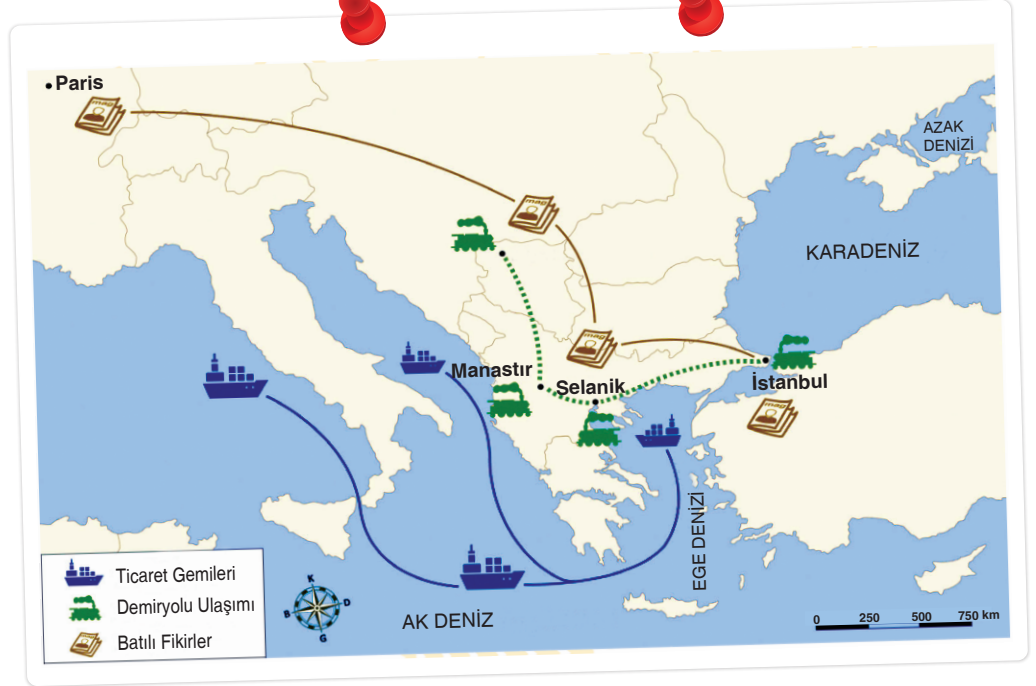
Selânik'in,
 • Gazete ve dergilerin bulunabildiği bir yer olması
 • Bir liman kenti olması
 • Demir yoluna sahip olması
 Mustafa Kemal'in **dünyadaki gelişmeleri yakından takip etmesinde** katkı sağlamıştır.

BİLGİ KUTUSU

Selânik nüfusunun çoğunluğu Türklerden oluşmaktadır.

Selânik

Mustafa Kemal'in doğduğu ve çocukluğunun geçtiği Selânik,

- 1 Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki gelişmiş şehirlerinden biridir.
- 2 Ege Denizi kenarında işlek bir limana sahip ve ticari hayatı gelişmiş bir şehirdir. (Ekonomik)
- 3 Avrupa ile olan demir yolu bağlantısı, şehirde ticari ve ekonomik hayatı canlandırılmıştır. (Ekonomik)
- 4 Çeşitli yerlerdeki gazeteler, dergiler ve kitaplar şehre gelmektedir. (Kültürel)
- 5 Şehirde Türk, Rum, Bulgar, Sırp gibi birçok millet bir arada yaşamıştır. Bundan dolayı çok uluslu sosyal ve etnik bir yapıya sahiptir. (Sosyal)
- 6 Osmanlı Devleti'nin Batı'ya açılan kapısı konumundadır.

KAVRAMLAR

Çok uluslu (kozmopolit) : Dili, dini ve ırkı birbirinden farklı olan birden fazla milletin aynı ülkede bir arada yaşamasıdır.

NOTLARIM

Mustafa Kemal'in Öğrenim Hayatı

- XIX. yüzyılda, Osmanlı Devleti sınırları içerisinde daha çok **dini ağırlıklı** eğitim kurumları olan **medreseler** yaygındı. Bunun yanında Avrupa tarzı eğitim veren **modern okullar**, **azınlıklara ait okullar** ve yabancı devletler tarafından kurulan **yabancı okullar** bulunmaktaydı.
- Öğrenim çağına gelen Mustafa'nın hangi okula gideceği konusunda annesi ile babası arasında anlaşmazlık çıkmıştır.

Annesi Mustafa'nın Hafız Mehmet Efendi'nin Mahalle Mektebi'ne gitmesini, babası ise o dönemki yeni yöntemlerle eğitim veren Şemsi Efendi Mektebi'nde okumasını istemiştir. Zübeyde Hanım'ı üzmemek isteyen Ali Rıza Efendi oğlunu önce Mahalle Mektebi'ne göndermiştir. Daha sonra Şemsi Efendi Mektebi'ne kaydını yaptırmıştır. Böylece Ali Rıza Bey Mustafa'nın hangi okula gideceği sorunuyla karşılaşmıştır.

Mustafa Kemal'in Okuduğu Okullar

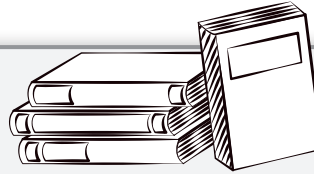
KAVRAMLAR

MEKTEP : İlkokul

İDADİ : Lise

RÜŞTİYE : Ortaokul

AKADEMİ : Yüksekokul

UNUTMAYALIM

Osmanlı Devleti'nde birbirinden farklı tarzda eğitim veren okulların olması **eğitim-öğretimde birliğin olmadığı**nın göstergesidir.

İPUCU

Mustafa Kemal'in eğitim gördüğü şehirler:
Selanik
İstanbul
Manastır

DİKKAT

Mustafa Kemal **demokratik** ve **hoşgörülü** bir ailede büyümüştür.

BİLGİ KUTUSU

Osmanlı Devleti'nde eğitim öğretimde birliğin olmaması farklı kültürde bireylerin yetişmesine ve kültürel birliğin bozulmasına neden olmuştur.

NOTLARIM

NOT

- Mustafa Kemal'in komşusunun oğlundan etkilenerek asker olmayı istemesi, yaşadığı çevreden etkilendiğini gösterir.
- Mustafa Kemal'in, annesinden habersiz Askerî Rüştiye sınavlarına girmesi ve okula kayıt için annesini ikna etmesi **kararlı** ve **idealist** bir kişiliğinin olduğunun göstergesidir.

UNUTMAYALIM

1897 Türk-Yunan Savaşı'na katılmak için okuldan kaçması Mustafa Kemal'in **vatansever ve milliyetçi** bir kişiliğe sahip olduğunun göstergesidir.

NOT

Mustafa Kemal'in ülke sorunlarıyla ilgilenmesi, gazete ve dergi çıkarması **liderlik, örgütleyicilik (teşkilatçılık)** kişilik ve vatanseverlik özelliğine sahip olduğunu gösterir.

NOT

Mustafa Kemal'in ilk görev yeri Şam (Suriye) 5.Ordu Komutanlığıdır.

Mustafa Kemal'in Okuduğu Okullar

Mahalle Mektebi

Mustafa Kemal'in annesinin isteği ile öğrenim hayatına başladığı okuldur. Geleneksel eğitim yöntemleri uygulayan bu okulda kısa bir süre eğitim almıştır.

Şemsi Efendi Mektebi

Selânik'in ilk özel Müslüman okuludur. Modern bir öğretim verilmektedir. Mustafa Kemal bu okulda iken babası 1888 yılında vefat etmiştir.

Selânik Mülkiye Rüştiyesi

Devlet memuru yetiştiren bu okula Mustafa kısa bir süre gitmiştir. Mustafa bu okulda iken Selânik sokaklarında gördüğü askerlerden ve asker olan komşularından çok etkilenmiştir. Bu yüzden annesinden habersiz, askeri okul sınavlarına girerek Selânik Askerî Rüştiyesi'ni kazanmıştır.

Selânik Askerî Rüştiyesi

Annesi asker olmasını istememesine rağmen bu okulun sınavlarına girdi ve kazandı. Askerliğe ilk adımını attığı okuldur. Bu okulda iken matematik öğretmenini yüzbaşı Mustafa Bey ona "Kemal" adını vermiştir. Nakiyiddin Bey ise Mustafa Kemal'i yabancı dil konusunda yönlendirmiştir.

Manastır Askerî İdadîsi

- Mustafa Kemal arkadaşı **Ömer Naci** sayesinde **edebiyata**, öğretmeni **Mehmet Tevfik Bey** sayesinde ise **tarihe** ilgi duymaya başlamıştır.
- Mustafa Kemal bu okulda **yabancı** birçok yazarı okumuş ve **eşitlik, adalet, demokrasi, insan hakları** gibi fikirleri öğrenmiştir.
- Yine bu okuldayken okuduğu **yerli yazarlar** sayesinde **Türk Milliyetçiliği** fikrini öğrenmiştir.
- Manastır Askerî İdadîsi'ne gittiği yıllarda Mustafa Kemal'i en çok etkileyen olaylardan biri de 1897 **Türk-Yunan Savaşı** olmuştur.
- Mustafa Kemal, öğretmenin tavsiyesi üzerine Fransızcasını geliştirmeye çalışmıştır. Yazları Selânik'te Frerler Okulu'nda özel ders almıştır.

İstanbul Harp Okulu

- Mustafa Kemal, ilk kez Osmanlı Devleti'nin başkentine gelmiştir. Burada devletin sorunlarını yakından görme imkânı bulmuştur.
- Mustafa Kemal arkadaşlarıyla birlikte ülke sorunları hakkında dergi ve gazete çıkarmaya başlamıştır.
- Bu okuldan 1902 yılında **Teğmen** rütbesiyle mezun olmuştur.

İstanbul Harp Akademisi

- Mustafa Kemal, bir yandan öğreniminde başarılı olmak için sürekli çalışıyor bir yandan da ülkenin kaderine kafa yoruyordu. Zira ülkenin siyasetinde yanlışlar olduğunu fark etmişti.
- 01 Ocak 1905 tarihinde de Harp Akademisi'nden **Kurmay Yüzbaşı** olarak mezun olmuştur.

NOTLARIM